

Underlag inför Mål och budget 2020-2022 för vård-och omsorgsnämnden

Innehåll

Innehåll.....	2
Huddinges vision och mål.....	3
Bra att leva och bo.....	4
God omsorg för individen.....	4
Systematisk kvalitetsutveckling.....	7
Attraktiv arbetsgivare.....	8
Sund ekonomi.....	9

Huddinges vision och mål

Vision: Huddinge - en av de tre populäraste kommunerna i Stockholms län

Huddinges vision är att vara en av de tre populäraste kommunerna i Stockholms län att bo, besöka och verka i.

Hållbart Huddinge 2030

I Ett hållbart Huddinge pekar kommunfullmäktige ut en långsiktig, önskvärd och möjlig framtid med fokus på år 2030. Här beskrivs hur Ett hållbart Huddinge ter sig och vilka vägval kommunen bör göra för att komma dit.

Mål för Huddinge

För att nå det framtida läget i Ett hållbart Huddinge 2030 och visionen om att vara en av de tre populäraste kommunerna i Stockholms län, är *fem övergripande mål* formulerade som visar utåtriktat vad kommunen åstadkommer för invånare, brukare och kunder.

- Bra att leva och bo
- Utbildning med hög kvalitet
- Fler i jobb
- God omsorg för individen
- Ekosystem i balans

För att vara framgångsrik i detta arbete ska kommunen ständigt sträva efter att förbättra verksamheterna och detta är formulerat i *tre strategiska mål* under rubriken *effektiv organisation* som visar inåtriktat hur och med vilka resurser kommunen genomför sitt uppdrag.

- Systematisk kvalitetsutveckling
- Attraktiv arbetsgivare
- Sund ekonomi

I underlag inför Mål och budget 2020–2023 beskriver nämnden de viktigaste frågorna för ökad måluppfyllelse, trender, utvecklingstendenser, demografiska förändringar och annat som påverkar nämndens verksamheter samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder.

Sammanfattning

Nämndens tolkning är att förvaltningens basuppdrag till allra största del inryms under det övergripande målet *God omsorg för individen*.

Arbetet med de strategiska målen och övriga övergripande målområden, bidrar i sin tur till att stödja förvaltningen i sin måluppfyllnad av basuppdraget.

De senaste åren har uppdraget varit att säkerställa resurser till basuppdraget, samt att prioritera åtgärder som frigör resurser.

Utifrån detta är det önskvärt att prioriteringarna av styrsignaler och krav på måluppfyllnad av de övergripande målen är anpassat efter förvaltningens basuppdrag.

För att förvaltningarnas basuppdrag bättre ska framträda i relation till övriga målområden, föreslår förvaltningen att man på kommunövergripande nivå tydliggör vilken eller vilka förvaltningar som är huvudansvarig för respektive övergripande målområde.

En huvudsaklig prioritering för perioden 2020–2022 kommer vara att se över målstyrningen utifrån fokus på basuppdraget.

Förvaltningen har identifierat och lyfter framför allt följande områden att beakta inför kommande år och framåt, vilka förväntas ha en betydande påverkan på såväl kvaliteten som ekonomin inom våra verksamheter.

- Långsiktigt och förebyggande arbete – Bland annat boendeplanering och bostadsbrist, fler personer med svårare sjukdomar och större behov av vårdinsatser.
- Utredningar och kommande större lagändringar – Barnkonventionen, lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård (LUS), översyn av socialtjänstlag (SoL), översyn av ny lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).
- Kompetensförsörjningen – Akuta bristyrken, pensionsavgångar, krav på utökad kompetens (ex. specialistvård eller digitaliseringsmognad).
- Digitaliseringsarbetet – Ta tillvara de ökade möjligheterna till digitalisering och automatisering samt tekniska lösningar inom välfärdstjänster.

Bra att leva och bo

Demografiska utvecklingen

Antalet invånare i Huddinge kommun har ökat för varje år, och den utvecklingen förväntas fortsätta. 2018 ökade befolkningen med 1,5 % eller 1 653 personer. Under 2017 hade Huddinge ett inflyttningsnetto (inflyttade minus utflyttade personer) på 1 796 personer. 2018 var flyttnettot 990 personer. Vilket var ca 1 000 personer färre än vad som prognostiserades.

Ett positivt födelsenetto och hög inflyttning från andra länder är några av orsakerna till en ökande befolkning. För kommande 10-årsperiod kommer även nybyggnation ha en markant påverkan på befolkningsutvecklingen. Huddinge är en kommun som, liksom många andra förortskommuner i Stockholm, attraherar många barnfamiljer, och man har en förhållandevis ung befolkning där andelen barn är högre än genomsnittet i riket och i länet, samtidigt som andelen äldre är lägre. Under 2017 hade man ett födelsenetto (antalet födda minus antalet avlidna) på 630 personer. 2018 var motsvarande siffra 668 personer.

Enligt den senaste prognosen beräknas befolkningen i Huddinge öka med cirka 25 000 personer mellan åren 2018 och 2027, vilket är en ökning med över 20 procent. År 2027 beräknas antalet invånare i Huddinge vara drygt 135 000.

Kommunen har tagit fram en befolkningsprognos. Fram till 2027 beräknas samtliga åldersgrupper att öka. De åldrar som ökar mest i antal mellan år 2017 fram till år 2027 bland unga

är barn i åldern 0-3, samt barn i åldern 15-17 år, vilket kan förklaras med att allt fler barnfamiljer väljer att flytta till Huddinge. De som föddes under den så kallade babyboomen i slutet av 80-talet, som år 2027 har nått dryga 38-39 års ålder, är även en grupp som ökar mycket.

Enligt prognosen beräknas befolkningen över 65 år att öka med 25,5 procent eller 3 639 personer mellan åren 2016 och 2026. Undantaget är personer i åldrarna 70–75 år som kommer att minska marginellt under perioden.

För åldersgruppen 80+ förväntas en ökning med 57 procent eller 1 830 personer. Förklaringen till denna förskjutning av toppar är den stora 40-talist generationen som 2027 är mellan 76 och 87 år.

En ökad befolkning i Huddinge kommun fram till 2027 medför även en förväntad ökning av antalet personer inom social- och äldreomsorgsförvaltningens målgrupper.

Lokalplanering

Kommunens befolkning förväntas öka stort under planperioden och behovet av särskilt boende med heldygnsomsorg kommer att öka. Redovisningen av förväntat behov av lokaler återfinns i separat bilaga *Kommande lokalbehov för Vård- och omsorgsnämnden 2020-2022*.

God omsorg för individen

Långsiktigt och förebyggande arbete

Boendeplanering och bostadsbrist

Bakgrund

Den förändrade demografin leder till ett ökat behov av bostäder och anpassade boenden utifrån invånarnas ökade vård och stödbehov.

SKL identifierar bostadsbristen som en av de stora utmaningarna för kommunerna. Byggandet har inte hållit jämna steg med befolkningstillväxten (Vägval för framtiden 3 – Utmaningar för det kommunala uppdraget mot år 2030, SKL).

En ökad polarisering i samhället har lett till att skillnaderna i människors levnadsförutsättningar har ökat på flera plan. Grupper med lägst disponibla inkomster har relativt sett halkat efter. I ett polariserat samhälle minskar även förståelsen för, och tilliten till varandra,

Sambandet mellan hög tillit och välfärdsindikatorer som god hälsa, låg kriminalitet, hög grad av trygghet och uppskattad lycka är också väl dokumenterad i forskningen (Vägval för framtiden 3 – Utmaningar för det kommunala uppdraget mot år 2030, SKL).

Det krävs ett systematiskt och långsiktigt förebyggande arbete för att komma tillrätta med den minskade tilliten,

samt även för att kunna ha beredskap för ett ökat kommunalt ansvar utifrån kommande lagändringar.

Troliga konsekvenser för Socialförvaltningens verksamheter under planperioden

Förvaltningen har idag totalt 456 lägenheter i särskilda boenden för äldre samt 51 platser i korttidsboenden. I november 2018 fanns 596 beviljade boståndsbeslut gällande plats på särskilt boende varav 150 i extern placering.

För att möta det ökade behovet finns i planeringen fram till 2031 ytterligare 485 särskilda boendeplatser för äldre.

Inom funktionshinderområdet har Vård- och omsorgsnämnden under 2020-2032 och framåt ett behov av ett flertal LSS lägenheter i kommande bostadsprojekt.

Boendena ska ligga geografiskt spridda i kommunen, men behöver inte vara jämnt fördelade mellan de olika områdena. Det finns också behov av en fristående LSS gruppboende för sex personer på egen tomt då de boende behöver avskildhet.

Dessutom finns det under perioden 2020-2032 ett behov av totalt fyra stycken gruppboendestäder med sex lägenheter vardera och fem stycken serviceboendestäder med tio lägenheter vardera i kommande bostadsprojekt för att användas till LSS bostäder.

Det finns även ett behov av fyra stycken annan särskilt anpassad bostad. Det vill säga lägenheter som har en viss anpassning av badrum och kök.

Förutsättningar att driva ett returhus för återanvändning av kommunens inventarier som daglig verksamhet har utretts men saknar finansiering.

Fler personer med svårare sjukdomar och ett ökat antal äldre

Bakgrund

Socialstyrelsen lämnar varje år lägesrapporter för olika områden inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. För 2018 beskrivs att medellivslängden ökar för såväl kvinnor som män. Under kommande år förväntas vårdbehoven öka till följd av en åldrande befolkning och fler personer med kroniska sjukdomar (Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård och tandvård, Lägesrapport 2018, Socialstyrelsen)

Befolkningen i Huddinge kännetecknas av att vara förhållandevis ung, men under de närmaste åren kommer både antalet och andelen äldre att växa. Den största ökningen gäller personer 80 år och äldre. Det är ett känt faktum att risken att utveckla demenssjukdom ökar väsentligt med stigande ålder. Detta ställer högre krav på långsiktigt arbete.

Förvaltningen har under en längre tid sett en ökning av personer med omfattande vård, omsorg, hälso- och

sjukvårdsbehov som allt tidigare övergår från landstingets försorg till kommunalt ansvar på kommunens särskilda boenden. Det är en tendens som socialförvaltningen förmodar kommer att hålla i sig de närmaste åren.

Ökningen avser bland annat personer med demenssjukdom, samt enskilda med multiresistenta bakterier och personer som har ett behov av behandlande medicinteknisk utrustning. Detta är både resurskrävande och kräver kompetens hos berörd personal, och kommer att utgöra en allt större del av kommunens kostnader.

Troliga konsekvenser för nämndens verksamheter under planperioden

Då antalet personer med omfattande vård- och omsorgsbehov som är i behov av kommunala insatser ökar, behöver förvaltningen bygga upp en beredskap inom verksamheterna för att kunna tillgodose detta.

Behovet av kompetens, resurser och arbetstid beräknas öka för att utifrån verksamhetens givna ramar kunna bibehålla kvalitet och patientsäkerhet. Det handlar bland annat om planering av särskilda boendeformer i kommunen, krav vid upphandling samt anpassning av lokaler, bemanning och kompetens i verksamheterna.

Utredningar och lagändringar

Översyn av Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade¹(LSS)

Bakgrund

LSS-utredaren Gunilla Malmberg har haft i uppdrag att se över assistansersättningen och delar av LSS. Syftet med uppdraget har varit att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS, samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.

Utredningen om översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen, SOU 2018:88, presenterades 10 jan 2019.

Förslag

Den nya lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning förslås av utredningen träda i kraft den 1 januari 2022.

Utredningen har föreslagit att staten ska ansvara för insatsen

¹ LSS-lagen infördes 1994.

Den omfattar tio olika typer av hjälp, varav personlig assistans är en. Andra typer av stöd är ledsagarservice, avlösarservice i hemmet och bostad med särskild service.

Personlig assistans kan ges till dem som har en omfattande och varaktigt funktionsnedsättning.

Assistenterna hjälper personen (barn eller vuxen) med grundläggande behov, som att äta, klä sig och sköta hygien. Det är också möjligt att få assistans för att förflytta sig och delta i olika aktiviteter.

personlig assistans medan kommunerna ska vara huvudman för de nya LSS-insatser som föreslås.

Utredningens förslag är tre nya LSS-insatser:

1. Insats för personlig service och boendestöd. Denna insats ska ge stöd till den som bor i en annan bostad än grupp- eller servicebostad. Stödet kan exempelvis innebära praktisk hjälp i hemmet, ledsagning och stöd vid föräldraskap. Kommer bland annat att omfatta ledsagarservice.
2. Insats för personligt stöd till barn och familjer (ex. omvårdnad, medicinsk tillsyn, stöd). Denna insats ersätter tidigare personlig assistans för barn upp till 16 år.
3. Insats för de som behöver ett förebyggande pedagogiskt stöd. Insatsen riktar sig till personer med stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning med behov av personligt stöd av ett begränsat antal personer som har ingående kunskaper om honom eller henne och funktionsnedsättningen.

1 juli 2019 införs en lagändring gällande att sondmatning och andning läggs till som grundläggande behov som kan ge rätt till insatsen personlig assistans enligt 9 § 2 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade². Lagändringen medför att delar av hälso- och sjukvårdens kostnader för sondmatning och medicinsk andningshjälp flyttas över till kommunerna. Lagändringen innebär att flera personer kan komma att beviljas insatsen personlig assistans, både kommunal personlig assistans och statlig assistansersättning.

Troliga konsekvenser för nämndens verksamheter under planperioden

- Handläggning och utförande av insatser enligt LSS kan komma att behöva anpassas efter ny lagstiftning.
- För barn och vuxna med omfattande och varaktiga behov av stöd och som tidigare haft assistansersättning kan behovet av insatser från kommunen öka, såsom exempelvis nya insatser enligt LSS och hemtjänst enligt SoL.
- Utifrån lagändringen 1 juli 2019 kommer kommunens kostnader för insatsen personlig assistans med stor sannolikhet att öka.

LUS - Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård

Bakgrund

Lagen reglerar kommuners betalningsansvar gentemot landsting vid utskrivning av kommuninvånare, som har behov av insatser från socialtjänsten efter utskrivning.

Betalningsansvaret övergår från landsting till kommun efter tre kalenderdagar istället för som tidigare fem arbetsdagar (30 dagar vid utskrivning från en psykiatrisk avdelning) efter det att slutenvården meddelat kommunen om att patienten är utskrivningsklar.

Enligt en överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms Län och Region Stockholm gäller övergångsregler under 2019. Under året pågår förhandling om en permanent överenskommelse.

Den nya lagen medför ökade krav på beredskap från nämndens verksamheter och behov av att se över förfaringssätt och organisation.

Troliga konsekvenser för nämndens verksamheter under planperioden

- Att befintliga kommunala insatser behöver anpassas för att tillgodose behoven vid utskrivning från slutenvården.
- Tidigare kommunala insatser innebär en ökad kostnad för kommunen.
- Behov av samverkan mellan VON, SN och GAN.

² Promemoria S2019/00767/FST Behov av hjälp med andning och sondmatning

Systematisk kvalitetsutveckling

Digitalisering

Genom att dra nytta av digitaliseringens möjligheter kan kommunen öka tillgängligheten och delaktigheten för invånarna, möta deras behov och önskemål om ett brett utbud av tjänster och bidra till att deras vardag blir enklare. Digitaliseringen bidrar också till att skapa effektivare arbetssätt för medarbetarna och på så sätt frigör resurser till förvaltningens kärnuppdrag. De nya digitala lösningarna ger också bättre förutsättningar att utbyta information med andra aktörer på ett säkert, snabbt och tillförlitligt sätt.

Förvaltningen behöver öka takten i såväl utvecklingsarbetet som införandet av ny teknik och digitala lösningar, för att snabbare nå de positiva effekterna. Det handlar bland annat om att automatisera informationsöverföring och processer, införa välfärdsteknik och modernisera och uppgradera verksamhetssystem.

För att kunna genomföra digitaliseringsinsatser i en snabbare takt och inom fler områden behövs resurser tillföras enligt följande:

- Kompletterande kompetens- och utbildningsinsatser för medarbetarna, samt förstärkt kompetens inom bland annat IT-juridik.
- Lösningar av integritets- och säkerhetsfrågor.
- Ekonomiska och organisatoriska satsningar.
- En utbyggd och stabil IT-infrastruktur.
- Samverkan med andra aktörer.
- Arbete med e-tillgänglighet och användbarhet.

Troliga konsekvenser för nämndens verksamheter under planperioden

Medarbetarnas kompetens

För att digitaliseringen ska lyckas behöver nämnden och förvaltningen förändra sina metoder och arbetssätt, och till viss del också synen på den digitala arbetsplatsen. Förändringsarbetet kräver att kunskapen kring digitala arbetssätt och processer hos medarbetarna höjs. Förvaltningen ser även ett behov av en ny typ av specialister som kan leda, stötta och förvalta digitaliseringsarbetet och användningen av ny välfärdsteknologi. Exempel på kompetensområden som behöver förstärkas är IT-juridik och projektledning av större IT-projekt.

Integritets- och säkerhetsfrågor

Nämnden ser behov av att Huddinge kommun i större utsträckning anpassar sin informationsstruktur och säkerhet till nationell standard. Standarder har många fördelar, bland

annat ökar användningen av standarder transparensen mellan organisationer, vilket underlättar kravställning och bedömning av säkerhetsnivåer i produkter, system och hela verksamheter.

Tekniska standarder är även en förutsättning för så kallad interoperabilitet mellan olika aktörer. Interoperabilitet är förmågan hos system att dela information och kunskap med andra system. En gemensam standard är en viktig förutsättning för digital samverkan med andra aktörer, till exempel landstinget.

För att nå upp till kraven på informationssäkerhet måste nämndens verksamheter ha ett säkert system för inloggning i olika system, så kallad tvåfaktorsinloggning. Denna lösning bör vara gemensam för alla förvaltningar.

Ekonomiska och organisatoriska satsningar

De större digitaliseringsprojekten kräver en samverkan mellan kärnverksamheten och specialister inom HR, juridik, ekonomi, kommunikation, välfärdsteknik och systemförvaltning. Organisatoriska strukturer för detta behöver fastställas både inom förvaltningen och inom hela kommunen.

Budgetmedel för digitaliseringsarbetet måste inrymma såväl förstudie och projekt som införande och förvaltning. Exempel på satsningar som kräver extra budgetmedel är införande av digitala trygghetssystem på våra äldreboenden och nyckelfri hemtjänst.

Analyser av kostnader och effektiviseringsvinster kan göras med hjälp av bland annat Post- och telestyrelsens Digitaliseringssnurran. Digitaliseringssnurran ger ett underlag för att bedöma potentiella effektiviseringsvinster vid införandet av ett urval av digitala tjänster inom en kommun, ett och fem år efter implementeringen.

Utbyggd infrastruktur

En grundförutsättning för digitaliseringsarbetet är att kommunen har en utbyggd stabil, driftsäker och hållbar IT-plattform. En sådan infrastruktur medför också en modern digital arbetsplats, och främjar delaktighet, samverkan och hållbar utveckling.

Samverkan med andra aktörer

Förvaltningen kommer att ytterligare utöka samarbetet och samverkan med andra myndigheter och organisationer kring digitaliseringen av socialtjänsten. Det gäller allt från kunskapsutbyte till gemensamma upphandlingar. Exempel på samverkansparter är SKL, Inera och Storsthlm.

E-tillgänglighet och användbarhet

En mycket viktig aspekt i digitaliseringsarbetet är tillgänglighet och användbarhet. De digitala tjänsterna ska vara utformade så att alla invånare och medarbetare har möjlighet att använda dem. Det finns redan idag ett antal

direktiv och standarder som nämndens verksamheter är skyldiga att följa, till exempel webbtillgänglighetsdirektivet. Förvaltningen och kommunen måste ha rätt resurser och kompetens för arbetet med e-tillgänglighet de kommande åren.

Attraktiv arbetsgivare

Kompetensförsörjning

En av de fortsatt stora utmaningarna är att säkra kompetensförsörjningen. I dagsläget och inom en överskådlig framtid råder en växande brist på framför allt undersköterskor, men även stödassistenter, sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter.

Bristen på nödvändiga kompetenser leder till en hårdare konkurrens om kompetens och en högre personalomsättning inom Stockholmsregionen då trenden är att anställda är mer rörliga jämfört med tidigare.

Samtidigt medför de demografiska förändringarna och den ökade livslängden hos invånarna ett ökat behov av de kommunala vård- och stödinsatserna.

Bristyrken

Social- och äldreomsorgsförvaltningen ser inga trendbrott gällande redan kända bristyrken så som sjuksköterskor, stödassistenter, arbetsterapeuter, fysioterapeuter, biståndshandläggare och chefer inom stöd, vård och omsorg.

Bland dessa grupper är undersköterskor den yrkesgrupp där bristen ökar tydligast. Denna grupp har tidigare haft en stabil och låg personalomsättning men under 2018 såg förvaltningen en ökning av personalomsättningen för undersköterskor från 11,6 procent föregående år till 17,7 procent. Länsstyrelsen i Stockholms läns prognos³, som sträcker sig till år 2025, visar på en tilltagande bristsituation gällande undersköterskor där tillgången på personal kommer att öka med 15 procent, samtidigt som efterfrågan bedöms öka med 45 procent.

Bristen på undersköterskor spiller även över på gruppen stödassistenter som kan ha sin grundutbildning som antingen undersköterskor eller barnskötare.

2017 tecknades ett prolongerat avtal av HÖK 16 mellan SKL och Kommunal. Avtalet innehåller en gemensam ambition om att göra heltid till norm genom att öka andelen heltidsanställda samt att alla nyanställda ska anställas på heltid. Enligt statistik med 2017 års siffror har Huddinge

kommun inom stöd, vård- och omsorg av äldre och funktionshindrade totalt 55 % heltidsanställda vilket är nummer 56 i riket och 2 procentenheter under länets snitt för denna grupp som är 60 %. Satsningar på heltid i andra kommuner i Stockholms län kan vara en del i ökad rörlighet bland kommunals yrkesgrupper.

Krav på utökad vårdkompetens

Nya lagar och förordningar, nya utmaningar vad gäller kompetensförsörjning och digitalisering samt en ökning av personer med omfattande vård- och omsorgsbehov, ställer nya krav på utökad vårdkompetens och ett behov av en översyn av arbetsfördelning mellan yrkesgrupper.

Troliga konsekvenser för nämndens verksamheter under planperioden

Ökade bristyrkesgrupper och ökad rörlighet inom förvaltningens stora yrkesgrupper betyder att marknaden får större påverkan på löneutvecklingen samt att förvaltningen behöver ha ett stort fokus på att arbeta aktivt för att attrahera och behålla personal. Förvaltningen behöver utöver lönefrågan bevaka att vi kan mäta oss med övriga kommuner i länet när det gäller att erbjuda attraktiva arbetsvillkor när det gäller frågor som arbetstid, kompetensutveckling, arbetsmiljö och ledarskap.

För att möta den allt större hälso- och sjukvårdsproblematiken hos personer som beviljas heldygnsomsorg finns även ett behov av att berörd personal måste beredas utbildning och kompetensutveckling. Utöver ökade kompetenskrav behövs även en översyn av dimensioneringen och tillgänglighet över dygnet till legitimerad personal. Även kunskap och kompetens behöver säkerställas för berörd personal avseende hantering och användande i den ökande digitaliseringen och utvecklingen av verksamhetssystemen.

³ Stockholm 2025 – En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos, Länsstyrelsen i Stockholms län. Rapport 2016:16

Sund ekonomi

Drift

Ekonomiska förutsättningar 2020-2022

I de preliminära ramarna för perioden 2020-2022 uppgår kompensationen för volymförändringen för äldreomsorg och funktionshinderområdet totalt till 106 miljoner kronor. Detta motsvarar en ökning med cirka nio procent i jämförelse med vård- och omsorgsnämndens nettobudget för 2019.

Äldreomsorgens volymer avser antal personer över 65 år med ett beräknat genomsnittligt behov av vård och omsorg. För perioden 2020-2022 förväntas befolkningsökningen för personer över 65 år uppgå till sju procent där den största procentuella ökningen, 12 procent, sker i åldersgruppen för personer över 80 år. Totalt för perioden innebär detta att volymerna avseende äldreomsorg ökar med 76 miljoner kronor. Inom funktionshinderområdet beräknas volymerna utifrån den totala befolkningsökningen vilket motsvarar en ökning med 30 miljoner kronor.

I ekonomiplanen finns en generell uppräknings som avser kompensationen för pris-, hyres- och löneökningar. I de preliminära ramarna är nämndens budget uppräknad med noll procent för 2020, en procent för 2021 och 1,6 procent för 2022 vilket totalt motsvarar 35 miljoner kronor för hela perioden.

Utmaningar för vård- och omsorgsnämnden

En konsekvens av den uteblivna kompensationen för pris-, hyres- och löneökningar under 2020 är att nämndens verksamheter behöver hantera de faktiska löneökningarna inom befintlig ram. Vid en löneökning om två procent skulle detta motsvara ett effektiviseringskrav om 14,5 miljoner kronor under 2020. Utöver detta behöver verksamheterna även hantera ökade hyror och övriga prisjusteringar inom befintlig ram.

Andra faktorer som kan medföra ekonomiska konsekvenser för verksamheterna är bland annat att vårdbehoven förväntas öka under kommande år till följd av en åldrande befolkning och fler personer med kroniska sjukdomar, att det råder brist på personal inom vissa yrkesgrupper samt att lagförändringar sker inom vård- och omsorgsnämndens ansvarsområden.

Inför 2019 har kommunens nämndorganisation strukturerats om och de verksamheter som tidigare legat under socialnämndens ansvarsområde har fördelats mellan vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden och gymnasie- och

arbetsmarknadsnämnden. Som en del i denna förändring omfördelas resurser avseende verksamhet och administration mellan de nya nämnderna. Detta påverkar vård- och omsorgsnämnden och omfördelningen av budgetmedel för administration kommer innebära vissa krav på effektiviseringar och behöver finnas med i planeringen för kommande år.

I omfördelningen i samband med de nya nämnderna ingår även tidigare års balanserade resultat. Vård- och omsorgsnämnden har ett ackumulerat underskott om 15,7 miljoner kronor med sig in i verksamhetsåret 2019. Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper ska underskott återställas inom tre år. Effekten av det balanserade underskottet ska därför vara med i planeringen för den kommande treårsperioden och åtgärder för att hantera det totala underskottet under perioden behöver vidtas.

Sammantaget innebär detta utmaningar för nämndens verksamheter och ställer höga krav på effektiviseringar och att den långsiktiga planeringen och budgethållningen står i fokus.

Åtgärder för att klara en budget i balans

De utmaningar som finns inom vård- och omsorgsnämndens verksamheter tillsammans med de underskott som idag finns inom verksamheterna i egen regi ställer stora krav på effektiviseringar, i första hand avseende personalkostnader.

Inom äldreomsorgens och funktionshinderområdets egen regi måste personalplaneringen göras med utgångspunkt i de ekonomiska förutsättningarna, det vill säga den budgetverksamheten har. Planeringen måste utgå ifrån ett helhetsperspektiv där fokus ligger på samordning mellan enheter och verksamheter.

För att säkra en kostnadseffektiv verksamhet och för att nå en budget i balans är det också viktigt att säkerställa att verksamheten bedrivs i nivå med de behov som finns och krav som ställs. Det vill säga att verksamhetens ambitionsnivå är i linje med lagstiftarens. Den aktuella ekonomiska situationen innebär att det finns ett ytterst litet utrymme för en ökad ambitionsnivå.

Ett viktigt steg i att uppnå en effektiv verksamhet, men också för att öka tryggheten, är att arbetet med digitalisering och välfärdsteknologi. Några exempel på detta är sängsensorer och tillsyn med kamera men också automatisering av administrativa processer så som utbetalning av ersättningar och hantering av statistik.

För att säkra att åtgärder vidtas och att de medför önskade effekter är det viktigt med en regelbunden och ändamålsenlig uppföljning. Under planeringsperioden kommer uppföljningsstödet att löpande utvärderas och anpassas för att stödja verksamheten i att identifiera utvecklingsområden för att nå en effektiv verksamhet.

Ytterligare åtgärder kommer att vara nödvändiga för att klara en ekonomi i balans och en åtgärdsplan för de kommande åren kommer att arbetas fram som underlag för beslut under våren 2019 i Vård- och omsorgsnämnden.

Investeringar

Miljoner kronor	2020	2021	2022	2023	2024
Lokalplan	0,5	9,9	0,5	0,5	0,5
Övriga investeringar	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3

Lokalplan

I samband med att nya äldreboenden byggs uppstår ett investeringsbehov för inköp av inventarier. Under planeringsperioden kommer ett äldreboende att färdigställas i Snättringe. Investeringsbehovet avseende inventarier är svårbedömt men uppskattas till 9,0 miljoner kronor.

Under planeringsperioden finns behov av LSS-bostäder vilket medför ett investeringsbehov av inventarier till

gemensamhetsutrymme. Investeringarna uppskattas till 0,4 miljoner kronor per boende.

Övriga investeringar

Inom nämnden finns ett behov av förnyelse av inventarier i takt med att funktionaliteten på befintliga inventarier avtar. I planen förväntas ett årligt behov av investering på 2,0 miljoner kronor avseende inventarier.

I planen finns ett uppskattat årligt behov om 0,3 miljoner kronor avseende investeringar i arbetsmiljöförbättrande åtgärder. Det handlar bland annat om mindre anpassningar av lokaler och inköp av hjälpmedel inom äldreomsorgens verksamheter.

Under perioden ser förvaltningen ett ökat behov av välfärdsteknologi, exempelvis sängsensorer och tillsyn med kamera. Det finns behov av att modernisera det befintliga verksamhetssystemet för att förbereda för kommande digitaliseringssatsningar. Utöver detta finns även behov av att effektivisera de administrativa processerna, till exempel genom automatisering, vilket kan medföra investeringsbehov. Under planeringsperioden förväntas investeringsbehovet avseende IT-stöd uppgå till 2,0 miljoner kronor per år.

I investeringsbudgeten tas hänsyn till oförutsedda investeringar som uppkommer under året där inköpen, enligt kommunens regelverk, klassas som investeringar.